

Toelichting bij de Erfgoedverordening Langedijk 2009

Inhoudsopgave

Algemene toelichting	3
Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen	3
Artikel 1. Begripsbepalingen	3
Hoofdstuk 2: De aanwijzing	5
Artikel 3. De aanwijzing tot gemeentelijk monument	5
Artikel 4. Voorbescherming	5
Artikel 5. Termijnen advies en aanwijzingsbesluit	6
Artikel 6. Mededeling aanwijzingsbesluit	6
Artikel 7. Registratie op de gemeentelijke monumentenlijst	6
Artikel 8. Wijziging van de aanwijzing	6
Artikel 9. Intrekken van de aanwijzing	7
Hoofdstuk 3: De instandhouding van beschermde gemeentelijke monumentale zaken	7
Artikel 10. Instandhoudingbepaling	7
Artikel 11. Termijnen advies en vergunningverlening	7
Artikel 12. Intrekken van de vergunning	8
Hoofdstuk 4: Rijksmonumenten	9
Artikel 13. Vergunning voor beschermd rijksmonument	9
Hoofdstuk 5: Instandhouding van beschermde terreinen en/of wateren	9
Artikel 14. Instandhoudingbepaling	9
Artikel 15. Opgravingen en begeleiding	10
Hoofdstuk 6: De bescherming van gemeentelijke dorpsgezichten	10
Hoofdstuk 7: Aanwijzing van beeldbepalende en/of karakteristieke panden	11
Hoofdstuk 8: Overige bepalingen	12
Artikel 28. Schadevergoeding	12
Artikel 29. Strafbepaling	12
Artikel 30. Toezichthouders	12
Hoofdstuk 9: Slotbepalingen	12
Artikel 31. Intrekken oude regeling	12
Artikel 32. Overgangsrecht	13
Artikel 33. Inwerkingtreding	13
Artikel 34. Citeertitel	13

Toelichting bij de Erfgoedverordening Langedijk 2009

Algemene toelichting

Gelet op de verplichtingen die voortvloeien uit de Wet op de archeologische monumentenzorg van september 2007, alsmede de feitelijke samenhang tussen monumenten en archeologie, bestaat deze Erfgoedverordening uit een deel met bepalingen ten aanzien van de gebouwde monumenten en een deel met bepalingen ten aanzien van archeologie.

De instandhoudingbepaling met betrekking tot archeologische terreinen vloeit voort uit de Wet op de archeologische monumentenzorg (tot stand gekomen op grond het Verdrag van Malta) en komt neer op het feit dat gemeenten hun bestemmingsplannen moeten actualiseren met een archeologische paragraaf, zodat voldoende rekening kan worden gehouden (wat betreft de bescherming) met archeologische waarden en het behoud daarvan. Omdat de gemeente Langedijk nog niet alle bestemmingsplannen heeft geactualiseerd, voorziet de Erfgoedverordening daarom in een overgangssituatie door het college de bevoegdheid te geven nadere regels te stellen voor verstorende activiteiten in een archeologisch monument of archeologisch waardevol gebied. Deze nadere regels kunnen dezelfde regels zijn die gaan gelden indien een aanlegvergunning zou worden aangevraagd op grond van een aangepast bestemmingsplan, waarin wel een archeologische paragraaf is opgenomen (Malta-proof).

Hoofdstuk 1: Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

Sub a

Bij de omschrijving van het begrip 'monument' is, met uitzondering van de 50-jaar grens, aansluiting gezocht bij de omschrijving van een monument in de Monumentenwet 1988. De cultuurhistorische waarde is de aan een bouwwerk of gebied toegekende waarde, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan en het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis van dat bouwwerk of dat gebied heeft gemaakt. Dit is een dermate ruime omschrijving dat het ook betrekking kan hebben op zaken en gebieden met een geschiedkundige en of bouwhistorische waarde.

Het begrip 'terrein' dient ruim te worden uitgelegd. Hoofdzakelijk betreft het locaties waar archeologische waarden in de bodem (kunnen) zitten, maar daarnaast kan het bijvoorbeeld ook gaan om parken, tuinen en een perceel met een of meer bomen. Het is niet vereist dat op het terrein ook een bouwkundig monument voorkomt teneinde over een gemeentelijk monument te kunnen spreken. Een 'zaak' is immers een veel ruimer begrip.

Omdat de 50-jaargrens voor rijksmonumenten niet voor gemeentelijke monumenten is overgenomen, biedt de verordening ook de mogelijkheid om monumenten die (nog) niet op de rijksmonumentenlijst zijn geplaatst omdat ze 'te jong zijn', reeds op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen.

Uitgangspunt in deze verordening is dat onder het begrip 'zaak' alleen onroerende zaken worden verstaan. Immers, het effectueren van de bescherming vormt een probleem, aangezien roerende monumenten meestal eenvoudig kunnen worden verplaatst en daardoor ongemerkt over de gemeentegrens en daarmee buiten de werking van de verordening worden gebracht. Zaken die naar hun aard onroerend zijn, zoals een kerkorgel, kunnen wel de beschermde status krijgen, op basis van de redengevende omschrijving.

Sub c

Dit betreft de lijst waarop de gemeente de overeenkomstig de verordening aangewezen monumenten registreert. Het plaatsen op de monumentenlijst heeft geen rechtsgevolg. Het betreft slechts een administratieve handeling. Voorafgaand aan de plaatsing op de lijst is het de aanwijzing tot gemeentelijk monument die rechtsgevolg beoogt. Het is inzichtelijker om de aanwijzing en de plaatsing op de lijst uit elkaar te trekken.

Sub d

Het is nodig om een begripsomschrijving van een 'beschermd rijksmonument' in de gemeentelijke monumentenverordening op te nemen. Deze verordening is namelijk een voorwaarde voor het verkrijgen door het college van de bevoegdheid om monumentenvergunningen voor rijksmonumenten te verlenen. Op de vergunningverlening voor rijksmonumenten zijn met name de artikelen 11 tot en met 21 van de Monumentenwet 1988 van toepassing.

Sub k

Sinds de komst van de Wet dualisering in 2002 kan elk bevoegd orgaan in de gemeente (gemeenteraad, college en burgemeester) zelf zijn commissies instellen. De Erfgoedcommissie is een commissie die adviseert aan het college. Normaal gesproken zou het dan ook het college zelf zijn, die deze commissie instelt op grond van artikel 84 Gemeentewet. In de Erfgoedverordening wordt echter door de gemeenteraad bepaald dat een Erfgoedcommissie advies moet uitbrengen aan het college. Dit vloeit voort uit de Monumentenwet. In artikel 15 van deze Monumentenwet is bepaald dat de gemeente in een verordening de inschakeling van een commissie moet regelen die adviseert aan het college over aanvragen van vergunningen als bedoeld in artikel 11 van de Monumentenwet. De wetgever geeft hier dus aan dat het college in dit geval geen keuzevrijheid heeft ten aanzien van het instellen van een commissie.

De taken van de Erfgoedcommissie strekken zich uit over de monumentenverordening en de Monumentenwet 1988. Door de Erfgoedcommissie in deze begripsomschrijving bevoegd te verklaren over de toepassing van de Monumentenwet 1988 te adviseren aan het college, is voldaan aan het vereiste, genoemd in artikel 15 van de Monumentenwet 1988.

Sub o

De gemeentelijke cultuurhistorische beleidskaart (kaartbijlage bij de Beleidsnota Cultuurhistorie Langedijk) biedt een praktische oplossing in het geval dat nog geen Malta-proof bestemmingsplan is vastgesteld. Op deze kaart zijn onder andere gebieden aangegeven, waarvan door archeologisch en historisch (bureau-)onderzoek bekend is dat er archeologische waarden aanwezig zijn of waarvan de kans groot wordt geacht dat archeologische waarden kunnen worden aangetroffen.

Een tweetal begripsbepalingen zijn geschrapt ten opzichte van de voorgaande versies van de model monumentenverordening van de vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Het gaat om de volgende begrippen:

Bouwhistorisch onderzoek: deze rapportage maakt niet langer deel uit van de modelverordening (het artikel waarin was bepaald dat het college ten behoeve van de aanwijzing tot monument een bouwhistorisch onderzoek kon laten verrichten).

Bij de aanwijzing tot monument kan de eigenaar/gebruiker namelijk niet gedwongen worden een dergelijk onderzoek te verrichten, met name vanwege de kosten. Daarnaast is dwang ook niet mogelijk wegens het ontbreken van de mogelijkheid om binnen te kunnen treden in het geval dat een dergelijk onderzoek gewenst is. Bij niet-woningen is dat wel mogelijk, maar bij woningen is binnentreden gebonden aan het Huisvrederecht. De strenge eisen die hieraan verbonden zijn, maken het niet mogelijk dat voor slechts een bouwhistorisch onderzoek bij de aanwijzing tot monument wordt binnentreden.

Dat is wezenlijk anders dan wanneer wordt binnengetreden in het kader van toezicht op de naleving van de verordening. Het ontbreken van de mogelijkheid om een bouwhistorisch onderzoek bij de aanwijzing af te dwingen kan worden ondervangen nadat een woning is aangewezen tot monument. De voorwaarden die de gemeente omtrent de afhandeling van aanvragen om een beschikking (in casu de monumentenvergunning) op grond van artikel 4:5 Awb kan stellen, bieden voldoende houvast. Argument hierbij is dat inzicht in de cultuurhistorische waarde van een gebouw bij de beoordeling van de aanvraag tot wijziging van een monument van belang is. De gemeente bepaalt dan dat (de uitkomst van) een bouwhistorisch onderzoek tot de noodzakelijke gegevens behoort om tot een beoordeling van de aanvraag te komen. Hierbij moet wel sprake zijn van evenredigheid wat betreft de omvang van de wijziging van het monument in relatie tot de omvang van het onderzoek en de daaraan verbonden kosten. Deze bepaling uit de Awb maakt het daarmee niet noodzakelijk dat het laten verrichten van een bouwhistorisch onderzoek in de verordening opgenomen hoeft te worden.

Ook het kerkelijk monument is niet meer opgenomen in de model Erfgoedverordening van de VNG. Dit op grond van het feit dat de wijze van aanwijzing niet wezenlijk anders is dan voor reguliere (niet-kerkelijke) monumenten. De insteek van deze Erfgoedverordening is namelijk dat de gemeente overleg voert met de eigenaar/gebruiker van het aan te wijzen object. Het bestaande (en wellicht ook toekomstige) gebruik van het object moet daarbij worden meegenomen, zodat op dit punt ook het wezenlijke belang van de godsdienstuitoefening kan worden geborgd. Een speciale regeling voor kerkelijke monumenten is daarmee niet noodzakelijk.

Hoofdstuk 2: De aanwijzing

Artikel 3. De aanwijzing tot gemeentelijk monument

De aanwijzing tot gemeentelijk monument en het plaatsen op de monumentenlijst zijn twee zaken met verschillend rechtsgevolg. De aanwijzing heeft rechtsgevolg, het daarna registreren op de gemeentelijke monumentenlijst is slechts een administratieve handeling. Het besluit tot aanwijzing is een bevoegdheid van het college. Na afweging van alle betrokken belangen kan tot aanwijzing worden besloten. De afweging van de belangen van de rechthebbende ten opzichte van de te beschermen monumentale waarden moet uitdrukkelijk gemotiveerd in het besluit naar voren komen (de redengeving). De aanwijzing geeft geen recht op schadevergoeding. De aanwijzing verandert immers over het algemeen niets aan het bestaande gebruik van het monument.

Een aanwijzing heeft echter wel gevolgen voor de mogelijkheden wat betreft het toekomstige gebruik van een monumentaal object. Immers, de monumentaal aangewezen onderdelen mogen slechts met een monumentenvergunning worden gewijzigd. Om deze, weliswaar toekomstige, last voor de burger in te perken, dient bij de aanwijzing in de redengevende omschrijving zorgvuldig bekeken te worden wat wel en wat niet van het object tot monumentaal beschermingswaardig onderdeel wordt aangewezen.

Monumenten die op grond van een aanwijzing door het Rijk of provincie reeds op een monumentenlijst zijn geplaatst, komen niet voor aanwijzing als gemeentelijk monument in aanmerking.

Artikel 4. Voorbescherming

Dit artikel regelt de voorbescherming voor toekomstige gemeentelijke monumenten zoals die ook voor rijksmonumenten geldt. Dat betekent dat in de periode van kennisgeving van het voornemen van het college om een monument op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen tot het daadwerkelijke aanwijzingsbesluit (dit kan ook een afwijzing zijn), de artikelen 10 tot en met 12 van deze verordening van toepassing zijn.

Dat betekent onder andere dat een monument tijdens de aanwijzingsprocedure tot beschermd gemeentelijk monument niet mag worden afgebroken, gewijzigd, verplaatst, etcetera zonder een gemeentelijke monumentenvergunning. Het gebruik van de voorbeschermingsprocedure is gebonden aan motivatieplicht, aangezien hieraan voor de eigenaar/gebruiker financiële consequenties zijn verbonden. Immers, gedurende de voorbescherming dienen bouwactiviteiten te worden opgeschort. Het invoeren van de voorbescherming van een object is een publiekrechtelijke beperking en een beperkingenbesluit in de zin van artikel 1, onder a, sub 1 juncto artikel 1, onder b, sub 5 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken. Daarmee is ook onder andere artikel 13 van deze wet van toepassing wat betreft de aansprakelijkheid van gemeenten voor geleden schade. Daarom moet een gemeente gegronde redenen kunnen aanvoeren voor het invoeren van de voorbescherming.

Artikel 5. Termijnen advies en aanwijzingsbesluit

In dit artikel worden de termijnen genoemd waarbinnen de Erfgoedcommissie moet adviseren en het college een beslissing moet nemen. Door de besluitvorming aan een termijn te binden, weten alle belanghebbenden waar ze aan toe zijn.

De redactie van lid 2 heeft tot gevolg dat, wanneer de Erfgoedcommissie niet tijdig adviseert, het college de volgende keuze kan maken: zonder advies een beslissing nemen, of besluiten om een te laat uitgebracht advies toch in hun overwegingen te betrekken. Als het college niet tijdig beslist, is op grond van de Awb sprake van een fictieve weigering. Voor de aanvrager staat dan de mogelijkheid van bezwaar of administratief beroep open, die ook tegen een reëel besluit open zou staan.

Het artikel bevat geen bepalingen over bekendmaking van het besluit, omdat de Awb dat afdoende regelt (afdeling 3.6).

Artikel 6. Mededeling aanwijzingsbesluit

De ontvangst van de (veelal aangetekende) mededeling (zijnde een afschrift van de inschrijving) van het college is voor alle aan het monumentale object verbonden zakelijk gerechtigden van essentieel belang. De kenbaarheid van de aanwijzing tot monumentaal object is ook te herleiden tot artikel 1, onder a, sub 1 juncto artikel 1, onder b, sub 6 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken. Daarmee zijn de voorschriften uit deze wet ook van toepassing op een aanwijzingsbesluit als bedoeld in artikel 6 van deze verordening.

Dit artikel regelt overigens niet specifiek dat de aanwijzing wordt bekendgemaakt aan de eigenaar en de aanvrager, omdat de Awb dat al bepaalt (afdeling 3.6). Indien het artikel 4:8 Awb is toegepast (horen van geadresseerde en derdebelanghebbenden) dan dienen de betrokkenen op grond van het bepaalde in artikel 3:43 Awb eveneens een mededeling te ontvangen.

Artikel 7. Registratie op de gemeentelijke monumentenlijst

De registratie van de aanwijzing is een administratieve handeling (en geen besluit).

De bedoeling van de bij te houden monumentenlijst is om een ieder snel inzicht te geven in welke zaken als gemeentelijk monument zijn aangewezen en de redengeving daartoe.

Artikel 8. Wijziging van de aanwijzing

Op grond van dit artikel is het mogelijk om de aanwijzing van gemeentelijke monumenten te wijzigen (lid 1). Hiervoor geldt dezelfde voorbereidingsprocedure als voor de aanwijzing zelf (lid 2), tenzij de wijziging van ondergeschikte betekenis is (lid 3). Wijzigingen van de aanwijzing worden doorgevoerd op de gemeentelijke monumentenlijst (lid 4).

Artikel 9. Intrekken van de aanwijzing

Dit artikel geeft de mogelijkheid om de aanwijzing van gemeentelijke monumenten in te trekken. Voor intrekking van de aanwijzing is het advies van de Erfgoedcommissie nodig, tenzij sprake is van spoedeisende gevallen (zoals bij de aanwijzing tot rijks- of provinciaal monument, lid 2). Monumenten op de gemeentelijke monumentenlijst waarvan de aanwijzing is ingetrokken, omdat ze zijn gesloopt of anderszins volledig teloor gegaan, worden door het college van de monumentenlijst gehaald. Naast de registratie regelt lid 3 dat monumenten niet dubbel aangewezen en geregistreerd kunnen zijn in het geval dat het object ook als rijks- of provinciaalmonument is aangewezen en geregistreerd. In dat geval vervalt de gemeentelijke aanwijzing en registratie als monument.

Het kan zinvol zijn om voor een gebouw, waarvoor een aanvraag tot intrekking van de aanwijzing loopt een (uitvoerige) documentatie te eisen. Enerzijds kan deze voor een goede afweging van de aanvraag dienen, anderzijds wordt het gebouw voorafgaand aan de sloop voor de lokale geschiedenis gedocumenteerd.

Hoofdstuk 3: De instandhouding van beschermde gemeentelijke monumentale zaken

Artikel 10. Instandhoudingbepaling

De vergunningverlening voor rijks- en gemeentelijke monumenten is procedureel en inhoudelijk zoveel mogelijk op elkaar afgestemd. Het is voor de aanvrager, maar ook voor de behandelende gemeentelijke diensten en voor het college van praktische betekenis dat beide aanvragen zoveel mogelijk langs dezelfde weg worden afgehandeld.

Ten aanzien van de vergunningaanvraag voor gemeentelijke monumenten is van belang dat het verkrijgen van gegevens en ontbrekende gegevens geregeld is in de Awb (artikel 4:2 respectievelijk 4:5 en 4:15). In een aanvraagformulier voor de vergunning kan de gemeente aangeven welke gegevens zijn vereist. In dat kader kan (zoals reeds eerder is in de algemene toelichting bij het geschrapte onderdeel van het bouwhistorisch onderzoek) ook het overleggen van een rapportage met betrekking tot een bouwhistorisch onderzoek als vereiste bij de vergunningaanvraag worden opgenomen. Hierbij moet wel sprake zijn van evenredigheid wat betreft de omvang van de wijziging van het monument in relatie tot de omvang van het onderzoek en de daaraan verbonden kosten.

Deze bepaling uit de Awb maakt het daarmee niet noodzakelijk dat het laten verrichten van een bouwhistorisch onderzoek in de verordening opgenomen hoeft te worden.

Omdat een monumentenvergunning verleend moet zijn voordat een bouwvergunning kan worden afgegeven, is tijdswinst te behalen door, gelijktijdig met het noodzakelijke adviseringstraject van de gemeentelijke Erfgoedcommissie en (bij rijksmonumenten) de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, ook het overleg over de bouwvergunning met de aanvrager te starten.

Artikel 11. Termijnen advies en vergunningverlening

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure is niet alleen van toepassing op de verlening van de monumentenvergunning voor rijksmonumenten op grond van de Aanpassingswet uniforme openbare voorbereidingsprocedure Awb (UOV).

In deze verordening is ervoor gekozen om deze procedure ook van toepassing te verklaren voor de verlening van een monumentenvergunning voor gemeentelijke monumenten. Dit houdt in dat de aanvraag niet meer ter inzage wordt gelegd, maar een ontwerpbesluit (de vergunning in concept) eerst verzonden wordt naar de aanvrager (Awb artikel 3:13), vervolgens gepubliceerd wordt (een aantal zaken moet in de publicatie vermeld worden, zie Awb art 3:12), en ten slotte zes weken ter inzage gelegd wordt (Awb artikel 3:11 en 3:16).

Als er zienswijzen binnenkomen, dan wordt de aanvrager zo nodig in de gelegenheid gesteld te reageren op de naar voren gebrachte zienswijzen (Awb artikel 3:15, derde lid). De verwerking van de zienswijzen in het definitieve besluit moet binnen zes maanden na ontvangst van de vergunningaanvraag plaatsvinden. Als er geen zienswijzen zijn binnengekomen, dan moet dit zo snel mogelijk na het verstrijken van de termijn voor de ter inzagelegging gepubliceerd worden en neemt het dagelijks bestuur het definitieve besluit binnen vier weken na het einde van deze termijn (Awb artikel 3:18, vierde lid).

Van de mogelijkheid om de besluitvorming te verdagen met een redelijke termijn kan alleen in de eerste acht weken van de proceduretermijn gebruik gemaakt worden, als de aanvraag een zeer ingewikkeld of omstreden onderwerp betreft én de aanvrager in de gelegenheid gesteld is hierover zijn zienswijze kenbaar te maken (Awb artikel 3:18, tweede lid).

De beoordelingstermijn is krap. Het verdient dan ook aanbeveling op basis van een schetsplan vooroverleg te plegen voordat de vergunningaanvraag wordt ingediend.

De ter inzage legging van de aanvraag en de mogelijkheid van bezwaar tegen het definitieve besluit zijn gecombineerd in het ter inzage leggen van een ontwerpbesluit, waarop zienswijzen kunnen worden ingebracht. Omdat de mogelijkheid is opgenomen zienswijzen tegen het ontwerpbesluit in te dienen, is tegen het definitieve besluit alleen nog maar beroep mogelijk. Een volgende beperking is dat alleen de aanvrager en belanghebbenden die tijdig een zienswijze naar voren hebben gebracht (Awb 3:41 en 3:43) of belanghebbenden die een goede reden hebben geen zienswijzen te hebben ingebracht (Awb art 6:13) beroep kunnen instellen.

De totale termijn van zes maanden spoort niet met die voor de bouwvergunning. Het vereist (en het niet verleend) zijn van een gemeentelijke monumentenvergunning is een grond voor de weigering van de bouwvergunning (art 44 sub e Woningwet). Wanneer een monumentenvergunning is aangevraagd en daarop niet is beslist (of deze is geweigerd), zal de bouwvergunning dus tijdig geweigerd moeten worden.

Nadrukkelijk moet erop worden gewezen dat in de Woningwet alleen een aanhoudingsregeling voor vergunningen van rijksmonumenten is opgenomen (artikel 54 Woningwet). Om niet gedurende de lopende monumentenprocedure voor een gemeentelijk monument de bouwvergunning te moeten weigeren is het raadzaam om de aanvrager te verzoeken de aanvraag bouwvergunning pas later in te dienen. Als er goed vooroverleg is gevoerd en hieruit blijkt dat de aanvraag monumentenvergunning niet op problemen zal stuiten, dan kan de bouwvergunning tegelijkertijd aangevraagd worden.

Laat het college de termijn voor de verlening van de bouwvergunning verlopen, dan is de bouwvergunning van rechtswege verleend, omdat de Woningwet boven de monumentenverordening gaat. Er mag echter pas gebruik gemaakt worden van de bouwvergunning als ook de monumentenvergunning is verleend.

Het definitieve besluit wordt gepubliceerd en 6 weken ter inzage gelegd en opengesteld voor beroep. De werking van de vergunning wordt opgeschort totdat de beroepstermijn is verstreken, of als er beroep is ingesteld, op het beroep is beslist. Titel 8.3 van de Awb is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 12. Intrekken van de vergunning

Dit artikel bevat de mogelijke gronden om een vergunning in te trekken. De bepaling onder c heeft de volgende achtergrond: als de omstandigheden bij de vergunninghouder ten aanzien van het monument wijzigen, dan zou het zo kunnen zijn dat als er een nieuwe belangenafweging zou kunnen plaatsvinden, de belangen van het monument behoren voor te gaan. In dat geval moet het college mogelijkheden hebben om de vergunning in te trekken.

Hoofdstuk 4: Rijksmonumenten

Artikel 13. Vergunning voor beschermd rijksmonument

De procedure voor de afgifte door het college van de vergunning voor rijksmonumenten staat in hoofdstuk 2 paragraaf 2 van de Monumentenwet 1988 en afdeling 3.4 van de Awb. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en, buiten de bebouwde kom, ook Gedeputeerde Staten (hierna: GS) moeten binnen twee maanden na verzending van de adviesaanvraag adviseren (Monumentenwet 1988, artikel 16.2). Het definitieve besluit door het college moet binnen vier maanden na ontvangst van het laatste van de adviezen van Rijksdienst en GS plaatsvinden (Monumentenwet 1988, artikel 16.3). Op het definitieve besluit kan nog slechts door een beperkt groep van belanghebbenden beroep worden ingesteld.

Overigens blijken provincies in de praktijk hieraan op verschillende wijzen invulling te geven.

De verplichte advisering door de Rijksdienst wordt in het wetsvoorstel 'Wijziging van de Monumentenwet 1988 in verband met onder meer beperking van de ministeriële adviesplicht bij aanvragen om een monumentenvergunning' los gelaten. Alleen wanneer er sprake is van reconstructie, sloop en herbestemming van een rijksmonument zal de adviesplicht van toepassing blijven. Ter compensatie van het wegvallen van het advies van de Rijksdienst zullen alle gemeenten ingaande 2009 een Erfgoedcommissie moeten hebben aangesteld, die onafhankelijk en deskundig is.

Indien het monument buiten de bebouwde kom ligt, is het college van B&W verplicht om een afschrift van de aanvraag aan GS te zenden. GS kunnen de adviesbevoegdheid vervolgens naar eigen inzicht invullen en al dan niet tot advisering overgaan, waarvoor men twee maanden de tijd heeft. Het is gewenst dat GS reeds op voorhand kenbaar maakt in welke gevallen zij niet adviseren, zodat de beoogde tijdswinst ook daadwerkelijk kan worden gehaald.

De Monumentenwet 1988 schrijft voor dat de Erfgoedcommissie bij de aanvragen om vergunning voor rijksmonumenten wordt ingeschakeld. Om te voorkomen dat dit wettelijke vereiste door het ontbreken van het advies van de Erfgoedcommissie tot moeilijkheden leidt bij de afgifte van de vergunning, is in lid 3 bepaald dat de Erfgoedcommissie geacht wordt te hebben geadviseerd na het verstrijken van de in lid 2 gestelde adviestermijn.

Hoofdstuk 5: Instandhouding van beschermde terreinen en/of wateren

Artikel 14. Instandhoudingbepaling

De Wet op de archeologische monumentenzorg van 21 december 2006 verplicht de gemeenteraad om, bij de vaststelling van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, rekening te houden met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten. Het uitgangspunt van deze wet (voortvloeiend uit het Verdrag van Malta) en daarmee ook van deze verordening, is daarom primair dat in het bestemmingsplan, door middel van een gemeentelijke archeologische waardekaart, wordt vastgelegd waar zich archeologische waarden in de bodem kunnen bevinden. Dit artikel voorziet in de behoefte aan een overgangperiode tot het moment dat een bestemmingplan 'Malta-proof' is.

Tot het moment dat een 'Malta-proof'-bestemmingsplan kan worden vastgesteld, biedt deze verordening bij wijze van artikel 14 lid 1 de nodige bescherming aan archeologische waarden in de bodem.

In het tweede lid van artikel 14 worden een vijftal uitzonderingsmogelijkheden geven op het eerste lid: Onderdeel a ziet toe op de situatie dat er een verstoring plaatsvindt in een archeologisch waardevol gebied van de tweede, derde, vierde of vijfde categorie, en de verstoring qua oppervlakte en diepte kleiner is dan het bij deze categorie behorende archeologiecriterium. De archeologisch waardevolle gebieden en bijbehorende criteria zijn vastgelegd in de Beleidsnota Cultuurhistorie Langedijk 2009.

In onderdeel a is het archeologisch waardevol gebied van de eerste categorie niet opgenomen, omdat in dit gebied altijd rekening gehouden moet worden met archeologie: het archeologiecriterium is in de eerste categorie 0 m² en 35 cm diepte.

Onderdeel b ziet toe op de situatie dat het bestemmingsplan wel up-to-date is als bedoeld in de inleidende toelichting bij dit artikel. In dat geval biedt het bestemmingsplan, aan de hand van een bijbehorende archeologische waardekaart, voldoende bescherming aan de in de bodem aanwezige of te verwachten archeologische waarden.

Onderdeel c: aangegeven wordt dat het mogelijk is om in een besluit op grond van een ruimtelijke procedure uit de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorschriften op te nemen met betrekking tot archeologische waarden in het gebied waarvoor de planologische medewerking wordt aangevraagd. Aan de gemeentelijke medewerking kan dan de voorwaarde worden verbonden dat een rapportage wordt overlegd waarin de archeologische waarde van het te verstoren terrein in voldoende mate is vastgesteld. Een dergelijke uitzondering wordt feitelijk ook in onderdeel e gegeven, maar ziet dan ook op situaties, waarbij er geen sprake is van medewerking aan bijvoorbeeld een bestemmingsplanwijziging. Dit rapport kan ook in de nadere regels onder d. worden gevraagd en komt overeen met de mogelijkheid in artikel 39, lid 2, van de Monumentenwet in geval van een bestemmingsplan in de geest van het Verdrag van Malta.

Onderdeel d: op grond van dit artikel kan het college nadere regels stellen wat betreft de eisen aan de uitvoering van de bodemverstorende werkzaamheden in een gemeentelijk archeologisch monument of archeologisch waardevol gebied. Vooruitlopend op een 'Malta-proof' bestemmingsplan' kunnen deze nadere regels inhoudelijk aansluiten op de situatie dat (in een bestemmingsplan waarin een archeologische paragraaf is opgenomen) de verstorende werkzaamheden worden uitgevoerd aan de hand van een aanlegvergunning, waarin vereisten omtrent de bescherming van archeologische waarden zijn opgenomen, een en ander conform de handreiking van de VNG 'Verder met Valletta'.

Artikel 15. Opgravingen en begeleiding

De verplichtingen die in deze bepaling zijn opgenomen kunnen alleen goed functioneren indien een gemeente hierover actief de archeologische onderzoekers informeert. Om de gemeentelijke regierol goed te kunnen uitoefenen dient het college een programma van eisen op te laten stellen door de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan, waarmee de kaders worden gesteld voor het ontwerp en de uitvoering van archeologisch onderzoek (lid 1, onder a). Vervolgens wordt van de opgraver verwacht dat hij in een plan van aanpak weergeeft hoe hij specifiek de gestelde kaders zoals omschreven in het programma van eisen denkt te gaan invullen (lid 1, onder b). Op grond van de leden 2 en 3 kunnen vervolgens nadere regels worden gesteld met betrekking tot de feitelijke uitvoering (en het toezicht daarop) en de beoordeling van het plan van aanpak.

Hoofdstuk 6: De bescherming van gemeentelijke dorpsgezichten

Artikel 16. Aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht

De aanwijzing van gemeentelijke beschermde dorpsgezichten is een bevoegdheid van de gemeenteraad. Daarnaast kan het Rijk van rijkswege beschermde stads- en dorpsgezichten aanwijzen, op grond van artikel 35 van de Monumentenwet 1988.

De aanwijzing van een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht kan plaatsvinden op voordracht van het college, waarbij het college zich laat adviseren door de Erfgoedcommissie.

Artikel 19. Registratie op de gemeentelijke lijst beschermde dorpsgezichten

De aanwijzing en registratie van een beschermd gemeentelijk dorpsgezicht dient te worden onderbouwd met een uitgebreide beschrijving van het gebied, waarin de cultuurhistorische waarden (monumenten, beeldbepalende panden, archeologie en historische geografie, verschijningsvorm en karakteristieken) zijn vastgelegd.

Artikel 21. Bestemmingsplan

De gemeenteraad moet een bestemmingsplan vaststellen, waarin de bijzondere waarden van het gebied staan vermeld en voldoende juridisch worden beschermd (beschermend of conserverend bestemmingsplan). In het bestemmingsplan worden in de planregels aspecten opgenomen voor objecten, zaken, panden en beeldbepalende panden, die als beeldbepalend voor het dorpsgezicht worden beschouwd. Het gaat dan om aspecten die bepalend zijn voor de hoofdvorm, zoals de bestaande dakvorm, dakhelling en goot- en nokhoogte. Het bestemmingsplan hoeft geen aspecten met betrekking tot architectuur materiaalgebruik, kleurstellingen en detailleringen van onderdelen van panden te regelen. Deze aspecten kunnen worden vastgelegd in de gemeentelijke Welstandsnota, welke als leidraad dient voor de beoordeling van bouwaanvragen voor bouwwerken in het beschermd gemeentelijk dorpsgezicht.

Artikel 22. Verbodsbepalingen

Er is altijd een monumentenvergunning nodig voor het geheel of gedeeltelijk afbreken van bouwwerken in een beschermd gemeentelijk dorpsgezicht. De rol van de Erfgoedcommissie is bij reguliere bouwaanvragen meestal ondergeschikt. Op grond van de Erfgoedverordening en de Welstandsnota wordt deze rol verruimd, het advies is dan vaak beslissend of in ieder geval zwaarwegend. Nieuwe ontwikkelingen worden door de Erfgoedcommissie getoetst aan de historische verschijningsvorm.

De Erfgoedcommissie adviseert het college over sloop- en bouwvergunningsaanvragen in het beschermd gemeentelijk dorpsgezicht.

Hoofdstuk 7: Aanwijzing van beeldbepalende en/of karakteristieke panden

Artikel 23. De aanwijzing tot beeldbepalend of karakteristiek pand

De gemeenteraad kan panden aanwijzen als beeldbepalend pand, indien het pand is gelegen binnen een beschermd dorpsgezicht. Buiten beschermde dorpsgezichten worden beeldbepalende panden aangemerkt als karakteristiek.

Beeldbepalende en karakteristieke panden kunnen worden aangewezen op grond van door de gemeenteraad vastgestelde criteria, zoals:

- typering, vormgeving, architectuur en/of specifieke aspecten van de cultuurhistorische ontwikkeling van het gebied;
- belangrijk onderdeel van het gebied qua landschappelijke en stedenbouwkundige situering;
- beeldbepalende onderdelen;
- gaafheid;
- draagt bij aan herkenbaarheid van de omgeving.

Beeldbepalende en karakteristieke panden kunnen worden opgenomen op de bestemmingsplankaart. Beeldbepalende panden worden op grond van het bestemmingsplan van het beschermd gemeentelijk dorpsgezicht beschermd. Voor karakteristieke panden kunnen in het bestemmingsplan specifieke planregels worden opgenomen, waar aspecten worden vastgelegd als goot- en nokhoogte, nokrichting, situering kenmerkende onderdelen en hoofdvorm.

Hoofdstuk 8: Overige bepalingen

Artikel 28. Schadevergoeding

De Afdeling rechtspraak van de Raad van State heeft uitgemaakt dat een monumentenverordening/erfgoedverordening zonder een schadevergoedingsregeling voor het onderdeel monumenten rechtsgeldig is (BR 86,604). Voor het archeologische deel van de verordening dient echter, op grond van de Wet op de Archeologische monumentenzorg, wel een schadevergoedingsregeling in de verordening opgenomen te worden. De rijksregeling voor excessieve opgravingskosten is ingaande 2009 niet meer van toepassing. Het veroorzaker-betaalt-principe, zoals dat in de memorie van toelichting van de Wet op de Archeologische monumentenzorg is verwoord, staat bij de afweging tot toekenning van schadevergoeding voorop. De gemeente zal zelf per geval moeten afwegen wat 'redelijk' of 'buitenproportioneel' is of een "Regeling excessieve archeologische kosten" moeten opstellen, waarin drempelbedragen voor archeologische kosten voor particulieren en ontwikkelaars zijn vastgelegd.

Artikel 29. Strafbepaling

Artikel 154, lid 1, van de Gemeentewet laat een keuzemogelijkheid aan de gemeenteraad om op overtreding van verordeningen straf stellen, maar geen andere of zwaardere dan hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie, al dan niet met openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak. In artikel 23 van het Wetboek van Strafrecht zijn de geldboetecategorieën opgenomen. De op te leggen boete voor strafbare feiten in de eerste categorie is maximaal € 370,- (januari 2008); in de tweede categorie maximaal € 3700,- (januari 2008). Het is de gemeente niet toegestaan om een hogere geldboete op te nemen dan in genoemde categorieën.

In de Monumentenwet 1988 is handelen in strijd met artikel 11 (het verbod om een monument zonder vergunning te wijzigen of af te breken) gekoppeld aan een geldboete van de vijfde categorie € 74.000,- (januari 2008).

Op gemeentelijk niveau is, gelet op de ernst van dit vergrijp, de hoogte van de strafmaat voor rijksmonumenten en de wens om enige preventieve werking te bereiken, de keuze voor de geldboete van de tweede categorie of een hechtenis van drie maanden voor de hand liggend.

Artikel 30. Toezichthouders

Toezichthouders worden in artikel 5:11 Awb omschreven als zijnde personen die bij of krachtens wettelijk voorschrift belast zijn met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift, zodat de aanwijzing van toezichthouders derhalve in de Monumentenverordening kan plaatsvinden. Op basis van artikel 5:15 Awb is een toezichthouder bevoegd elke plaats te betreden met uitzondering van woningen zonder toestemming van de bewoner. 'Plaatsen' is daarbij een ruim begrip en omvat niet alleen erven en andere terreinen, maar ook gebouwen (niet-woningen).

Hoofdstuk 9: Slotbepalingen

Artikel 31. Intrekken oude regeling

Dit artikel regelt de intrekking van de oude monumentenverordening, zodat niet twee verordeningen van kracht zijn die hetzelfde onderwerp regelen. Het uitdrukkelijk intrekken van een oude regeling mag niet achterwege worden gelaten met een beroep op het beginsel dat een vroegere regeling ter zijde wordt gesteld door een latere regeling.

Artikel 32. Overgangsrecht

In de praktijk blijkt het overgangsrecht vaak problemen te geven. Indien bijvoorbeeld een regeling wordt ingetrokken, is het niet altijd duidelijk welke gevolgen de intrekking moet hebben voor op die regeling gebaseerde beschikkingen. Vanwege de rechtszekerheid en de eerbiediging van bestaande rechten is daarom in deze verordening een overgangsbepaling opgenomen. De bestaande rechten betreffen in dit geval de aanwijzing tot monument (artikel 3) en de vergunning verlening (instandhoudingsbepaling artikel 10).

Artikel 33. Inwerkingtreding

De datum van inwerkingtreding en het vervallen van de oude verordening is allereerst geregeld voor gemeentelijke monumenten (lid 1) en daarna voor rijksmonumenten (lid 2). Het eerste lid is gebaseerd op artikel 139 van de Gemeentewet. Hierin wordt de bekendmaking van verordeningen geregeld.

Artikel 34. Citeertitel

Dit artikel noemt de naam van de verordening. Gelet op het samenvoegen van de oude monumentenverordening en het nieuwe archeologische deel in de verordening, is gekozen voor de nieuwe en overkoepelende term 'erfgoed'.